

Stichting Huygens-Fokker

centrum voor microtonale muziek

Jaarverslag 2017

Stichting Huygens-Fokker

Muziekgebouw aan 't IJ
Piet Heinkade 5
1019 BR Amsterdam
Tel.: +31-(0)631379704
E-mail: info@huygens-fokker.org
Website: www.huygens-fokker.org

INHOUD

Activiteitenverslag

<i>Concerten</i>		
	<i>Fokker-orgel concertserie</i>	1
	<i>Showcase tijdens de Uitmarkt</i>	1
<i>Lezingen en presentaties</i>		
	<i>Muziekgebouw aan 't IJ</i>	1
	<i>Codarts Rotterdam</i>	1
	<i>Symposium Studio 31, Basel</i>	1
	<i>Instruments Make Play Festival</i>	2
<i>Uitbreiding mogelijkheden Fokker-orgel</i>		2
<i>Onderzoek bouw kwarttoonpiano</i>		2
<i>Website Ensemble SCALA</i>		2
<i>Bezoek aan het Euler-orgel in het Teylers Museum</i>		3
<i>Concertprogramma's in 2017 (uitgebreid)</i>		3
<i>Erfgoedtaak</i>		7
<i>Documentatiecentrum</i>		7

Bestuursverslag

<i>Bestuurssamenstelling en directie</i>	7
<i>De presentaties van de stichting in 2017</i>	7
<i>Concertproductie</i>	8
<i>Ondertekening</i>	8

ACTIVITEITENVERSLAG

Activiteiten 2017

Concerten

Fokker-orgel concertserie

In 2017 zijn zes concertprogramma's uitgevoerd rondom het door Stichting Huygens-Fokker beheerde 31-toonsorgel, ofwel het Fokker-orgel. Vier uit de Fokker-orgel concertserie 2016-2017 en twee uit de Fokker-orgel concertserie 2017-2018. Bij aanvang van elk concert gaf artistiek leider Sander Germanus een inleiding. De concertprogramma's bestonden uit verschillende stukken en hadden steeds een ander uitgangspunt; van klassieke werken uit de romantische periode, koormuziek en gecomponeerde moderne muziek, tot geïmproviseerde muziek waarbij het orgel werd aangestuurd door gitaar, en experimentele muziek waarbij de nieuwste elektronische snufjes werden ingezet; alle gebruikmakend van microtonen of afwijkende stemmingen. Nieuwe werken van binnen- en buitenlandse componisten beleefden hun première. Zo gingen 'and while there he sighs...' van de in Berlijn woonachtige Fabio Costa, 'Faictz ce que vouldras' van de Duitse Andreas Arend en 'Kaiho' van de Fin Juhani Nuorvala in première. Alle componisten waren bij de eerste uitvoering van hun werk aanwezig. Op deze wijze hebben we zes zeer verschillende concerten kunnen neerzetten die bijna allemaal werden opgenomen door de Concertzender om later uit te zenden. De concertprogramma's worden verderop in dit jaarverslag nader besproken.

Uitmarkt

Stichting Huygens-Fokker heeft eind augustus met een showcase deelgenomen aan de Uitmarkt 2017, die dit jaar op en rond het Oosterdok eiland plaatsvond. Na een inleiding van artistiek leider Sander Germanus, speelde vaste Fokker-organist Ere Lievonen een kleine dwarsdoorsnede van het Fokker-orgel repertoire waarbij hij het publiek alle mogelijkheden van het orgel liet horen, akoestisch én volledig computergestuurd; in zowel oude als nieuwe muziek.

De NTR maakte tijdens de Uitmarkt voor NPO Cultura een reportage over het Fokker-orgel, waarbij Germanus en Lievonen werden geïnterviewd:

<https://www.youtube.com/watch?v=K3pDNUuCDs0>

Lezingen en presentaties

Muziekgebouw aan 't IJ

In 2017 zijn verschillende musici, componisten en kleine geïnteresseerde groepen langsgekomen om uitleg te krijgen over de werking van het Fokker-orgel. Zo kwam in februari de Noorse muzikant en producent Helge Sten op bezoek, in april een groep studenten van de HOVO-cursus Betamusica, en in september een aantal studenten en docenten van de Sibelius Academy uit Helsinki. Zeer vereerd waren wij met de komst van de Hongaarse componist en dirigent Peter Eötvös op 18 oktober. Hij had twee uitvoerders met zich meegenomen: organiste Iveta Abkalna uit Letland en top organist László Fassang die docent orgel en improvisatie is aan de Hongaarse Franz Liszt Muziekacademie en het Conservatorium in Parijs.

Codarts Rotterdam

Artistiek leider Sander Germanus heeft op 20 november een practicum over microtonale muziek gegeven op het conservatorium van Rotterdam.

Symposium Studio31

Artistiek leider Sander Germanus en Fokker-organist Ere Lievonen waren namens Stichting Huygens-Fokker aanwezig bij het symposium Studio31 dat van 23 t/m 25 november op de Musik-Akademie in

Basel werd georganiseerd ter ere van de nieuw gebouwde 36-toons 'arciorgano' (orgel) en 31-toons 'clavemusicum omnitonum' (klavecimbel). Ere Lievonen heeft daarbij een concert gegeven op het draagbare toetsenbord van het Fokker-orgel en over het Fokker-orgel verteld. Hij ontving goede reacties.

Instruments Make Play Festival

Op 3 december vond het Instruments Make Play Festival plaats in Muziekgebouw aan 't IJ (SoundLab), waarbij diverse makers hun zelfgebouwde instrumenten presenteerden en over het ontwerpproces vertelden. Artistiek medewerker Melle Weijters gaf aansluitend een lecture performance over het Fokker-orgel. Hij speelde een aantal eigen composities waarbij hij het orgel aanstuurde met zijn zelfgebouwde gitaren.

Uitbreiding mogelijkheden Fokker-orgel

In 2017 heeft Stichting Huygens-Fokker stappen ondernomen om de mogelijkheden van het Fokker-orgel nog meer te kunnen verbreden. Na uitgebreid technisch advies te hebben ingewonnen, zijn vier speakers van uitstekende kwaliteit zijn aan het plafond van de Kleine Zaal van Muziekgebouw aan 't IJ opgehangen, vlakbij de orgelpijpen. Met dit speakersysteem zijn drie belangrijke mogelijkheden gecreëerd, namelijk 1) elektronische klanken vanuit het Fokker-orgel laten klinken, 2) andere microtonale stemmingen dan het 31-toonsstemming laten horen met levensechte orgelsamples vanuit het Fokker-orgel en gespeeld op de manualen van het Fokker-orgel, 3) digitale registers toevoegen aan de bestaande akoestische orgelregisters van het Fokker-orgel, om zo bijvoorbeeld ook laat-romantische muziek die gecomponeerd is voor de grote orgels uit te kunnen voeren in de middentoonstemming. De Fokker-orgel concertserie zal hierdoor nóg gevarieerder worden en het orgel is ook beter inzetbaar geworden bij festivals die bepaalde muziek belichten en andere (rand)programmering van Muziekgebouw aan 't IJ. Dit betekent dat het bijzondere Fokker-orgel voortaan vaker bespeeld kan worden dan momenteel het geval is, en een nieuw en breder publiek in aanraking kan worden gebracht met microtonale muziek.

De aanpassingen waren net op tijd klaar voor het concert 'Fokker-orgel XL' waarmee seizoen 2017-2018 geopend werd. In 2018 zal een nóg betere positie voor de speakers worden gezocht, zodat het geluidssysteem voor het publiek zo min mogelijk zichtbaar is. Ook zal er onder andere een mengpaneel en speciale bekabeling komen.

Onderzoek bouw kwarttoonpiano

In 2017 hebben we onderzocht of het mogelijk is om een kwarttoonpiano te laten bouwen, waarvan momenteel (voor zover bekend) nog maar twee exemplaren ter wereld bestaan. Pianobouwer August Förster bouwde in 1923 samen met de Tsjechische componist en muziektheoreticus Alois Hába voor het eerst een dergelijk instrument voor de Russische componist Ivan Wyschnegradsky.

De kwarttoonpiano zou een geweldige aanwinst betekenen voor de collectie bijzondere microtonale instrumenten van Stichting Huygens-Fokker. Het is de bedoeling dat de speciale piano met enige regelmaat tijdens concerten wordt ingezet.

Uit ons eerste onderzoek naar het laten bouwen van een kwarttoonpiano is echter gebleken dat de kosten daarvan vele malen hoger zullen zijn dan we hadden verwacht (minimaal 265.000 euro voor de vleugel en 170.000 euro voor de staande kwarttoonpiano!). De familie Förster heeft nog steeds patent op de bouw van het bijzondere instrument.

Componist Ivan Wyschnegradsky met de voor hem door August Förster gebouwde kwarttoonpiano.

Website Ensemble SCALA

In 2017 heeft Stichting Huygens-Fokker een website gebouwd voor het in 2010 door de stichting geïnitieerde Ensemble SCALA (zowel een Engelse, als Nederlandse versie). Doel van de website is om de naamsbekendheid van het ensemble - waar het Fokker-orgel onderdeel van uitmaakt - te vergroten, zodat zij vaker kunnen optreden en de klanken van het Fokker-orgel (middels een draagbaar Fokker-orgeltoetsenbord dat van MIDI-techniek is voorzien waardoor het op een computer kan worden aangesloten die samples van het originele orgel voortbrengt) ook buiten het Muziekgebouw te horen

zullen zijn. De demo die op de website te beluisteren valt, werd opgenomen tijdens het concert op 15 januari 2017. <http://ensemblescala.nl/>

Bezoek aan het Euler-orgel in het Teylers Museum

In oktober zijn artistiek leider Sander Germanus, artistiek medewerker Melle Weijters en Fokker-organist Ere Lievonen naar het Teylers Museum in Haarlem gegaan om een bandrecorder op te halen en naar het Euler-orgel te kijken, dat beschouwd kan worden als een voorloper van het Fokker-orgel. Het orgeltje uit 1943 is helaas niet meer bespeelbaar, maar we willen onderzoeken of het mogelijk is om een paar orgelpijpen te samplen, dan wel samples te zoeken die er heel erg op lijken. Er zijn verschillende werken speciaal voor het Euler-orgel geschreven (waaronder door Adriaan Fokker zelf). Misschien is het mogelijk om voor de Fokker-orgel concertserie 2018-2019 een programma samen te stellen waarbij de klanken van het Euler-orgel via het nieuwe geluidssysteem klinken?

Concertprogramma's in 2017 (uitgebreid)

In 2017 hebben de volgende uitvoeringen plaatsgevonden:

Zo 15 januari 2017 - 11.00u | Blast from the past

Ensemble SCALA

Raymond Honing, *fluit*

Michel Marang, *klarinet*

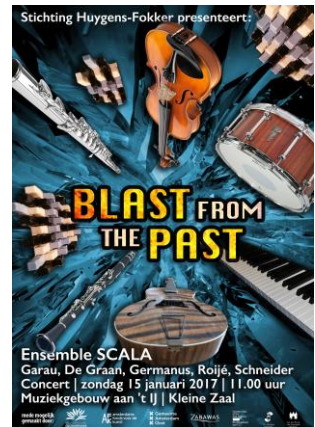
Manuel Visser, *altviool*

Stefan Gerritsen, *31-toonsgitaar*

Anne Veinberg, *Carrillo-piano*

Ere Lievonen, *Fokker-orgel*

Glenn Liebaut, *percussie*

Onder de titel 'Blast from the past' dook Ensemble SCALA composities op uit haar korte geschiedenis. Er werden hoogtepunten uit het repertoire uitgevoerd die speciaal voor het ensemble geschreven zijn. Zo klonk het werk 'Na' (2013) van Gijsbrecht Roijé, waarin naast fijnzinnige microtonale akkoorden tevens gebruik gemaakt werd van verrassende digitale klanken onder de toetsen van het keyboard. In het werk '3 pezzi molto simili' (2014) van Lucio Garau waren feitelijk drie vergelijkbare delen te horen waarin Garau de effectiviteit van de tonaliteit niet schuwde. De compositie 'In the blink of an eye' (2015) van Danny de Graan, waarin geluiden van zijn pasgeboren dochter elektronisch zijn verwerkt, was meer modernistisch van opzet, maar de strakke vorm van het werk getuigde van een hedendaags gevoel voor timing. Het soms swingende 'Gallium' (2010/2011) van Sander Germanus vertelde het verhaal van een langzaam smeltend metaal (scheikundige element) met atoomnummer 31 dat verwees naar het 31-toonssysteem in het stuk, waarin boventoonklanken en vervreemdende akkoordprogressies veelvuldig voorkwamen. Het relatief korte werk 'Unruh' (2015) van Joachim F.W. Schneider draaide om het ingenieuze mechaniek van een klok, waarin de onrust in een uurwerk opmerkelijk genoeg wordt beteugeld door een onderdeel genaamd Unruh, dat eerst verklankt werd door een eigenzinnige ronddraaiende bekken en later ook door de vernuftige microtonale lijnen in de partijen van de andere instrumenten. Het was kortom een luisterrijk overzichtconcert met een frisse noot en de klemtoon op de afgelopen zes bewogen jaren van Ensemble SCALA.

Programma

1. Sander Germanus (1972) - Gallium (2010/2011)
2. Gijsbrecht Roijé (1963) - Na (2013)
3. Danny de Graan (1973) - In the Blink of an Eye (2015)
4. Lucio Garau (1959) - 3 pezzi molto simili (2014)
5. Joachim F.W. Schneider (1970) - Unruh (2015)

Zo 12 maart 2017 - 11.00u | Lekkerkerker beroert het Fokker-orgel

Jacob Lekkerkerker, *Fokker-orgel*

Alfredo Genovesi, *elektronica*

Bij dit concert werd het unieke Fokker-orgel bespeeld door de organist titulair van de Oude Kerk van Amsterdam, Jacob Lekkerkerker (1975). Lekkerkerker is iemand die de orgelmuziek op eigentijdse wijze

benadert. Hij staat bekend om zijn fantasievolle improvisaties waarbij hij de klassieke orgelklank verenigt met digitale geluiden, door gebruik te maken van elektronica, draaitafels en DJ-apparatuur. Hij won verschillende belangrijke orgelprijzen, waaronder de Sweelinck-Müllerprijs (2009) en de Jur Naessens Muziekprijs (2011), uitgereikt in het Bimhuis.

Als muzikale gast had Lekkerkerker Alfredo Genovesi meegenomen; een gitarist en elektronisch muzikant afkomstig uit de underground scene van Londen die wereldwijd heeft opgetreden, onder andere met Magpie en Katie Duck. Het duo koos voor een speciale podiumopstelling in een hoek van de Kleine Zaal met achter zich zwarte gordijnen, waardoor een intieme sfeer ontstond. Het concert vormde een grote spanningsboog. Lekkerkerker en Genovesi bouwden soundscapes waar de programmastukken op een bepaald moment in werden gestart. Orgel improvisaties, composities met elektronica van Lekkerkerker zelf en een origineel werk voor 31-toonsorgel van de Zwitserse componist Hans Eugen Frischknecht (die Lekkerkerker onlangs persoonlijk had ontmoet in Zwitserland en waarmee hij over het bijzondere 31-toonsorgel in Amsterdam sprak) vloeiden zo naadloos in elkaar over. Doordat Lekkerkerker microtonen had toegelaten, waren zijn improvisaties anders dan we van hem gewend zijn. Dit alles maakte het concert tot een unieke ervaring waarbij Lekkerkerker naast het Fokker-orgel zeker ook de luisteraars beroerde.

Programma

1. Jacob Lekkerkerker en Alfredo Genovesi - Etude II (2016)
2. Hans Eugen Frischknecht (1939-) - Drei Stücke für 31-Ton-Orgel (1962, Neufassung, 1972)
3. Jacob Lekkerkerker en Alfredo Genovesi - **Improvisatie**

Zo 23 april 2017 - 11.00u | Duizelende zangklanken

Vokalprojekt 31

Valeria Mignaco - *sopraan*

Alfrun Schmid - *alt*

Daan Verlaan - *tenor*

Erks Jan Dekker - *bariton*

Ere Lievonen - *Fokker-orgel*

Wie Vokalprojekt 31 gemist had tijdens MicroFest Amsterdam 2015, kreeg nu alsnog de kans om zich te laten overweldigen door deze duizelende zangklanken. Het door Stichting Huygens-Fokker geïnitieerde Vokalprojekt 31, dat voortkwam uit een samenwerking met de in Berlijn woonachtige dirigent/componist Fabio Costa, bestaat uit een ensemble van vier zangers. Zij voerden op fascinerende wijze oude en nieuwe muziek in de middentoonstemming én de 31-toonsstemming uit, daarbij begeleid door het unieke Fokker-orgel. Naast een wereldpremière van Fabio Costa, getiteld 'and while there he sighs...' (voor alt en Fokker-orgel), stond een spetterende opera in vier minuten van Sander Germanus op het programma, gebaseerd op het overspel van de vrouw van de beroemde renaissance componist Carlo Gesualdo. Ook het werk van de Duitse componist/luitist Andreas Arend 'Faictz ce que voudras' werd door het ensemble volledig in de 31-toonsstemming gezongen. Verder klonk muziek uit de vroege Barok en de Renaissance, zoals de madrigalen van de 16de-eeuwse microtonalist Nicola Vicentino. Zonder uitzondering muziek die slechts zelden te horen is.

Fabio Costa en Andreas Arend waren aanwezig om hun composities kort in te leiden.

Programma

1. Andreas Arend (1973) - Faictz ce que voudras (2014) **première**
2. Nicola Vicentino (1511-c.1576) - Madonna, il poco dolce (1555)
3. Fabio Costa (1971) - and while there he sighs... (after Ovid, 2017) **première**
4. Anoniem (Italiaans) - ongetiteld stuk (uit Coimbra Ms. Mus. 48, ca. 1559)
5. Nicola Vicentino (1511-c.1576) - Musica prisca caput (1555)
6. Nicola Vicentino (1511-c.1576) - 'Musica prisca caput' (1555, transcriptie door Ere Lievonen)
7. Cipriano De Rore (c.1515-1565) - Ancor che col partire (1547)
8. Giovanni Maria Trabaci (c.1575-1647) - Consonanze stravaganti - Gagliarda seconda - Durezza et ligature (uit Libro primo, 1603)
9. Bill Coates (1917-1991) - Two fragments from Sappho: "Thus at times..." - "When anger spreads..."
10. Sander Germanus (1972) - L'ultimo minuto di Donna Maria (2015)
11. Carlo Gesualdo (1566-1613) - Canzon francese

12. Luca Marenzio (1553-1599) - Madonna, sua mercè, pur una sera (1585)
 13. Fabio Costa (1971) - Aphoristic Madrigal (2015)

Zo 21 mei 2017 - 11.00u | Laboratorium 2

Ere Lievonen, *Fokker-orgel & Carrillo-piano*
 Anne veinberg, *Carrillo-piano*
 diverse componisten, *laptop & elektronica*

Dit concert vormde een denkbeeldig laboratorium met microtonen waarin vooruitstrevende componisten spannende muzikale experimenten uitvoerden met het Fokker-orgel en de Carrillo-piano (beide in bezit van Stichting Huygens-Fokker). Anders dan op de zeldzame 96-toons Carrillo-piano - gebouwd op basis van ideeën van de Mexicaanse componist / violist Julián Carrillo (1875-1965) - kan het Fokker-orgel sinds de ingrijpende renovatie van 2009 door middel van diverse geavanceerde computertechnieken aangestuurd worden. Zo bestuurd Wouter Snoei bij de uitvoering van zijn compositie 'Bij heldere hemel' (in een geheel nieuwe bewerking voor 31-toonsorgel) het orgel met een set controllers, zonder het toetsenbord aan te raken. Middels beweging kon hij de geluiden van het orgel live transformeren. De compositie bevatte indrukwekkende boventoonklanken die zo ronkten, dat het glas van de Kleine Zaal van het Muziekgebouw ervan leek te trillen. De première van 'Folding I' voor 31-toonsorgel (over o.a. de onmogelijkheden van microtonale systemen) van de Amerikaanse componist Charles Corey, die in Seattle tevens de conservator is van de originele instrumenten van Harry Partch, werd daarentegen 'gewoon' door vaste organist Ere Lievonen op de toetsen gespeeld. Net als de nieuwe compositie voor 96-toonspiano van de bekende Finse componist Juhani Nuorvala, getiteld 'Kaiho' (verlangen, weemoed), dat hij speciaal voor Lievonen componeerde. Twee delen uit het solowerk Huit études voor Carrillo-piano van de Canadese componist Bruce Mather uit Montréal, die zelf een 96-toonspiano (óf 16de-toonspiano) bezit, werden door onze vaste Carrillo-pianiste Anne Veinberg uitgevoerd. Veinberg legde daarbij uit dat het van de weinige stukken zijn die speciaal voor Carrillo-piano geschreven werden. 'Etude II' bevatte veel 'silent resonance' en was meer harmonisch dan het lichtvoetige 'Vol du bourdon' (flight of the bumblebee). Dit laatste stuk paste erg goed bij het instrument. Helemaal geen uitvoerder kwam te pas aan 'Equilibrium' voor Fokker-orgel en elektronica van componist Danny de Graan. In zijn stuk zocht de Graan naar de balans tussen elektronica en het orgel, die soms met elkaar op de vuist gingen en dan weer in evenwicht waren met elkaar. Net als in het werk van de Graan, kwam ook 'Elektronische studie' van de beroemde Nederlandse componist Ton de Leeuw geheel uit het orgel (zonder uitvoerder). Het vroege elektronische 31-toonswerk dat de Leeuw voor AVRO-radio schreef, is een uniek tijdsdocument van de opkomende elektronische en microtonale muziek in de jaren '50 van de vorige eeuw. Het was nu voor het eerst in de Fokker-orgel concertserie te horen. Leuk was dat de dochter van Ton de Leeuw bij de uitvoering aanwezig was. Naast Wouter Snoei waren de Amerikaan Charles Corey, de Fin Juhani Nuorvala en Danny de Graan aanwezig bij het concert om een toelichting te geven op hun composities.

Programma

1. Charles Corey (1984) - Folding I (2017) **première**
2. Bruce Mather (1939) - Etude II / Etude IV: vol du bourdon (uit Huit études, 2000)
3. Danny de Graan (1973) - Equilibrium (2009)
4. Juhani Nuorvala (1961) - Kaiho (2017) **première**
5. Ton de Leeuw (1926-1996) - Elektronische Studie (1957)
6. Wouter Snoei (1977) - Bij heldere hemel (2015) **nieuwe bewerking voor het 31-toonsorgel en elektronica**

Zondag 01 oktober 2017 | Fokker-orgel XL!

Ere Lievonen en Maarten Havinga, *Fokker-orgel*

Speciaal voor dit concert werd het akoestische Fokker-orgel uitgebreid met digitale orgelregisters. Zo werden er diverse levensechte orgelgeluiden toegevoegd aan enkele werken uit de Romantiek, die meer orgelregisters vereisen dan het Fokker-orgel rijk is. Deze extra klanken werden gestemd volgens het 31-toonssysteem, waardoor belangrijke orgelwerken uit de 19de en 20ste eeuw voor het eerst op perfecte

wijze in de middentoonstemming uitgevoerd konden worden. Naast deze klassieke werken stond 'Hilbert's Hotel' van de Nederlandse componist Rozalie Hirs op het programma, waarin de spectrale elektronische geluiden samensmolten met de orgelklanken van het 31-toonsorgel. Dit alles werd mogelijk gemaakt door een geavanceerd geluidssysteem dat vlakbij de orgelpijpen is opgehangen in de Kleine Zaal van het Muziekgebouw aan 't IJ.

Vaste Fokker-organist Ere Lievonen nam de bewonderenswaardige taak op zich om het 31-toonsorgel anders te laten klinken dan het publiek gewend was. Hij werd bij drie werken voor vier handen en vier voeten (waaronder het ritmische en uit herhalende patronen bestaande werk 'Speed Loops' van Christina Oorebeek én de korte en harmonische compositie 'Spring scam' van de Fin Lauri Supponen) bijgestaan door de jonge en getalenteerde organist Maarten Havinga, die een seizoen eerder het Fokker-orgel al met overtuiging solo bespeelde.

Programma

1. Christina Viola Oorebeek (1944) - Speed Loops (2016)
 1. medium slow
 2. shifting
2. Théodore Dubois (1837-1924) - Cantilène religieuse Marcietta (uit "7 stukken voor orgel", 1898)
3. Jukka Tiensuu (1948) - Fantango (1984)
4. Lauri Supponen (1988) - Spring scam (2014)
5. Rozalie Hirs (1965) - Hilbert's Hotel (2015)
6. Jean Langlais (1907-1991) - Pasticcio (uit "Organ Book", 1956)
7. Adolf Friedrich Hesse (1809-1863) - Fantasia in d op. 87

Zondag 26 november 2017 | MICRO | IMPRO

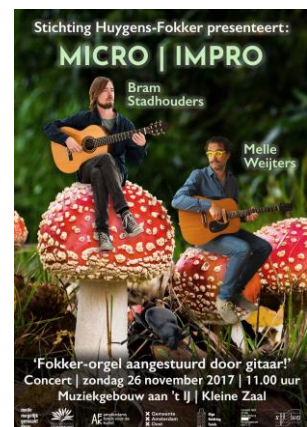
Bram Stadhouders *Fokker-orgel door gitaar aangestuurd*
 Melle Weijters, *Fokker-orgel door gitaar aangestuurd*

Dit concert bestond uit een bijzonder programma van geïmproviseerde muziek met microtonen. Gitaristen Bram Stadhouders (in Nederland bekend om zijn eigenzinnige gitaarspel) en Melle Weijters (al sinds jaren betrokken bij Stichting Huygens-Fokker en een ingewijde in de microtonale muziek) stuurden het Fokker-orgel aan via laptops met hun gitaar. Ze deden dat afwisselend én gezamenlijk. Stadhouders - die inmiddels behoorlijk wat ervaring heeft met bespelen van een orgel via zijn gitaar - richtte zich daarbij vooral op zijn kenmerkende enerverende improvisaties. Weijters focuste meer op nieuwe microtonale toepassingen binnen de jazz en blues en ging van de klank uit. Hij gebruikte daarbij een gitaar die was omgebouwd tot game controller en een elektrische/MIDI-gitaar, en software om met het 31-toonsorgel te kunnen communiceren. In zijn stuk 'No strings attached' onderzocht Weijters hoe je spectrale akkoorden die uit boventonen zijn opgebouwd tot klinken kunt laten komen op het Fokker-orgel. Voor 'The Meantone Blues' gebruikte hij 'verboden' tonen uit de middentoonstemming om de blues te spelen, én zong daarbij!

Het verschil in aanpak tussen beide heren kwam tevens naar voren in een gezamenlijke improvisatie waarin zij een muzikaal 'gevecht' aangingen. Ze bleken zich verrassend goed tot elkaar te kunnen verhouden.

Programma

1. Melle Weijters (Fokker-orgel via MIDI-gitaar): 'No Strings Attached' (2017) **première**
2. Bram Stadhouders (gitaar + Fokker-orgel): 'Metamorfozen' (2017) **première**
3. Melle Weijters (zang + middentoonsgitaar + Fokker-orgel): 'the Meantone Blues' (2015/2017)
4. Bram Stadhouders (Fokker-orgel) + Melle Weijters (31-toonsgitaar): MICRO|IMPRO (improvisatie)

Erfgoedtaak

Eén van de taken van Stichting Huygens-Fokker is het beheer en onderhoud van de unieke collectie van microtonale instrumenten, waaronder het Fokker-orgel (in 31-toonsstemming), de Carrillo-piano (in 96-toonsstemming) en de 31-toonsgitaar (zowel akoestisch als elektrisch). Met name het Fokker-orgel, dat op theorieën van de beroemde Nederlandse natuurkundige Christiaan Huygens gebaseerd is en door professor Adriaan Fokker is geïnitieerd, is een heel bijzonder instrument. Er bestaat slechts één exemplaar van op deze wereld. De zuivere harmonieën die het kan voortbrengen zijn niet op een conventioneel instrument te reproduceren (u kunt hier op onze website meer over lezen). Het Fokker-orgel was tot begin deze eeuw in het Teylers Museum gehuisvest, maar moest daar in 2000 onverwacht plaats maken voor een invalidenlift. Daarna was het de prioriteit van de stichting om een nieuwe ruimte voor het orgel te vinden en fondsen aan te schrijven voor de kostbare en omvangrijke renovatie. In 2009 heeft het Fokker-orgel een definitieve plek gekregen boven de glazen wand van de Kleine Zaal in het Muziekgebouw aan 't IJ. Vanaf dit moment was de stichting in staat om weer met haar erfgoedtaak naar buiten te treden middels concerten, presentaties en workshops. Als beheerder van het Fokker-orgel houden wij door middel van onderhoud- en stembeurten het belangrijkste instrument in stand waarmee een vinding van Christiaan Huygens, namelijk het 31-toonssysteem, tot klinken gebracht kan worden.

Documentatiecentrum

Onze functie van documentatiecentrum heeft ook in 2017 naar behoren dienst gedaan. Stichting Huygens-Fokker houdt een historisch archief en een bijzondere microtonale muziekbibliotheek bij. In 2017 heeft de stichting als centrum voor microtonale muziek verschillende bezoekers mogen verwelkomen die zich in het archief en/of de bibliotheek wilden verdiepen. Doordat de stichting sinds 2012 binnen het Muziekgebouw kleiner behuisd is, zijn niet alle documenten meer eenvoudig toegankelijk, aangezien deze gestapeld zijn opgeslagen. Echter, bij een verzoek tot inzage betreffende een onderzoeksproject kan het archief nog immer geraadpleegd worden.

Het verschaffen van muziekwetenschappelijke informatie aan geïnteresseerden behoorde in 2017, net als voorgaande jaren, tot de taken van de stichting als documentatiecentrum. We hebben dit jaar weer enorm veel vragen beantwoord. Daarnaast is een enorme hoeveelheid informatie over microtonale muziek en onze concerten te vinden op onze website www.huygens-fokker.org.

BESTUURSVERSLAG

Bestuursamenstelling en directie

Het bestuur bestond in 2017 uit dr. ir. Rozalie Hirs (voorzitter), Drs. Babette Greiner (secretaris) en Ned McGowan (penningmeester). De directie was in 2017 in handen van Sander Germanus. Het bestuur is in 2017 driemaal bijeengekomen. Daarbij waren niet altijd alle bestuursleden aanwezig.

De prestaties van de stichting in 2017

Het bestuur is trots op alle eerder beschreven activiteiten die in 2017 zijn ontplooid. De uitbreiding van de mogelijkheden van het Fokker-orgel middels het nieuwe speakersysteem wordt als een geslaagd project gezien waarmee de waarde van het bijzondere orgel voor de toekomst aanzienlijk is verlengd.

Voor de bouw van een kwarttoonpiano heeft het bestuur geen toestemming gegeven, omdat de kosten daarvan vele malen hoger bleken dan verwacht. Besproken is dat er onderzocht zal worden of er een goedkopere oplossing bestaat.

Ook is onder andere gesproken over de zoektocht naar een tweede Fokker-organist en de 'problemen' met de orgelbouwer. Sommige aanpassingen die Pels & van Leeuwen aan het orgel zouden maken, zijn tijdens de laatste onderhoudsbeurt weer niet gebeurd (zoals bijvoorbeeld het toewijsbaar maken van de tien knoppen).

Met het bestuur is overeengekomen dat er een nieuwe editie van MicroFest Amsterdam komt, waarschijnlijk in 2019. Dit eendaagse festival voor microtonale muziek organiseerde Stichting Huygens-Fokker voor het eerst in 2009 en kreeg een vervolg in 2015.

Het bestuur staat positief tegenover het opzetten van een Huygens-Fokker research project dat bedoeld is om de kennis over 31-toonsmuziek zo toegankelijk mogelijk te maken. Er zijn veel ontdekkingen binnen dit toonstelsel gedaan door Adriaan Fokker die nog niet openbaar zijn gemaakt en zich nog altijd diep in het archief van onze stichting bevinden. We zien dat de aandacht voor microtonaliteit en het 31-toonssysteem in het bijzonder de laatste jaren enorm is toegenomen. Op verschillende plekken in de

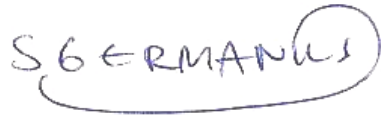
wereld zijn initiatieven ontstaan om dit toonsysteem te onderzoeken, die samen zijn gebracht door de Musik-Akademie in Basel. Daar benaderen zij het 31-toonssysteem vanuit het perspectief van Nicola Vicentino (1555). Om te voorkomen dat het wiel opnieuw wordt uitgevonden en daarmee geen recht gedaan wordt aan het werk dat Adriaan Fokker voor het 31-toonssysteem heeft verricht, is het van belang dat er onderzoek gedaan wordt naar de vele toepassingen ervan. Tevens is het belangrijk voor Stichting Huygens-Fokker om het initiatief te behouden op het gebied van 31-toonsmuziek en theoretisch onderzoek hiernaar. Voor een dergelijk onderzoeksproject willen we samenwerken met master studenten Musicologie van een Amsterdamse universiteit.

Concertproductie

In 2017 zijn in samenwerking met Muziekgebouw aan 't IJ zes concertprogramma's gerealiseerd en zijn nieuwe concertseries samengesteld voor seizoen 2017-2018 en 2018-2019. Door het bestuur en de directie is het streven uitgesproken om in de toekomst weer zes concerten per jaar en/of seizoen te organiseren.

Ondertekening

Amsterdam, 18 maart 2018 namens het bestuur,

A handwritten signature in blue ink that reads "S GERMANUS". The signature is enclosed within a hand-drawn blue oval.

Dhr. S. Germanus, *gevolmachtigd directeur*